

Motion till riksdagen 2017/18:1145

av **Linda Snecker m.fl. (V)**

Bättre arbetsförhållanden m.m. för en mer effektiv polis

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Polismyndigheten att vidta åtgärder för att underlätta för poliser att vittna i domstol och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som identifierar vilka nationella utvecklingsbehov som finns på it-området samt föreslå strategiska åtgärder för att utveckla och säkerställa kompetensförsörjningen inom verksamheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att utveckla och förankra nationella arbetssätt och metodstöd för utredning av it-relaterade brott samt se över strukturen för brottsamordning och samverkan mellan polisregionerna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningarna för att inrätta en fristående myndighet som handlägger brottsanmälningar mot poliser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att polisutbildningen blir en högskoleutbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Inledning

Polismyndigheten har hittills genomfört flera viktiga delar av omorganisationen, men ännu återstår många utmaningar. Parallellt med den stora omorganisationen har polisen dessutom haft en ökad arbetsbörda och fler uppgifter i och med de insatser, såsom upprätthållande av gränskontroller, som riksdagen beslutat om. Vänsterpartiet var starkt emot införandet av gränskontroller och röstade i riksdagen nej till förslaget.

Ombildningen till en sammanhållen myndighet av Rikspolisstyrelsen, Statens kriminaltekniska laboratorium och de 21 polismyndigheterna är en av de mest omfattande och komplexa organisationsförändringarna inom staten på många år. Det är av stor vikt att följa upp om förändringen haft avsedda effekter i förhållande till syftet och målen med ombildningen. Statskontoret har getts i uppdrag att utvärdera i vilken utsträckning ombildningen har skapat bättre förutsättningar för ett förbättrat verksamhetsresultat och en högre kvalitet i polisens arbete. Statskontoret ska också lämna förslag på åtgärder som regeringen eller den nya Polismyndigheten kan vidta för att underlätta omställningen och undvika att polisens verksamhetsresultat påverkas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2018. Fram till dess att uppdraget är slutredovisat avvaktar Vänsterpartiet med att lägga fram förslag som rör just polisorganisationen.

På senare år har fler poliser än tidigare lämnat yrket. Skälen som har angivits är relaterade till arbetsmiljö och möjligheterna till karriär- och löneutveckling. Trots detta ligger personalomsättningen fortfarande på en låg nivå i jämförelse med arbetsmarknaden i övrigt. Det är dock en bekymmersam utveckling som måste brytas. För oss är det viktigt att det finns tillräckligt många poliser och att de poliser som är verksamma har en bra arbetsmiljö, att kompetensförsörjningen och fortbildningsnivån är god och att nya arbetsmetoder för ett mer effektivt arbete utvecklas.

Arbetsförhållanden och arbetsmiljö

Polismyndighetens verksamhet är komplex och beroende av att polisutbildade, specialister och stödfunktioner är delaktiga eller involverade i myndighetens utveckling och planering. Polisens arbetsförhållanden har blivit en mer och mer aktuell fråga. Polisen arbetar under varierande och komplexa förhållanden som kan vara både psykiskt och fysiskt påfrestande. Det är därför av yttersta vikt att det finns relevanta och inarbetade säkerhetsrutiner m.m. särskilt när det kommer till polisens arbete i olika slags utsatta positioner. Likaså är det viktigt att såväl tekniska som andra fysiska hjälpmedel och arbetsverktyg fungerar och är väl anpassade för polisens verksamhet.

Stora delar av polisens tekniska utrustning i form av exempelvis datasystem är långsamma, föråldrade och icke-kompatibla med varandra. Att rapportera in en händelserapport tar exempelvis ofta onödigt mycket tid. Den tekniska utrustningen ska underlätta och effektivisera arbetet, inte försvåra och försena det.

Polisen utgör en viktig del i upprätthållandet av rättsstaten, och det har stor betydelse att myndigheten är en attraktiv arbetsplats som tar väl hand om sina anställda. För att Polismyndigheten ska vara denna attraktiva myndighet anser Vänsterpartiet att det bl.a. krävs förbättringar av den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön. Mot bakgrund av detta är det därför mycket glädjande att regeringen har gett Polismyndigheten i uppdrag att i samverkan med de fackliga organisationerna förbättra arbetsmiljön och skapa fler karriärvägar för polisanställda. Uppdraget omfattar såväl den organisatoriska, fysiska och sociala arbetsmiljön som arbetsbelastningen och utsattheten för hot och våld samt att ta fram en strategisk plan på kort och lång sikt för fler utvecklings- och karriärvägar inom myndigheten. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 november 2018.

Underlätta att vittna i domstol

Att vittna i tingsrätt är en del av polisens arbetsuppgifter och poliser blir kallade enligt samma regler som alla andra parter i en förhandling. Rättsväsendet är skyldigt att garantera medborgarna ett rättssäkert och effektivt domstolsförfarande. Det kan dock av olika skäl ändå gå lång tid mellan att en förundersökning påbörjas och att huvudförhandlingen i målet inleds. Polisen som kallas att vittna kan under denna tidsutdräkt exempelvis ha hunnit gå på föräldraledighet eller kanske byta arbete, alternativt vara hemma för vård av sjukt barn när det väl är dags för rättegång. Tidpunkten för när vittnesmålet ska avlämnas anpassas inte heller till polisens arbetstider eller arbetsuppgifter, utan det händer att många poliser vittnar i domstol på sin fritid, detta trots att vittnesmålet i princip uteslutande baseras på den enskilde polisens yrkesutövning.

Vänsterpartiet anser att det behöver vidtas åtgärder för att underlätta för poliser att vittna i domstol, detta samtidigt som det inte får leda till rättssäkerhetsförluster i form av inställda förhandlingar eller omotiverat utdragna domstolsprocesser. Ett alternativ skulle t.ex. vara att poliser som kallas att vittna på sin fritid, under föräldraledighet eller vid vård av sjukt barn undantas från vitesregleringen samt kompenseras på lämpligt sätt av myndigheten. Regeringen bör därför uppdra åt Polismyndigheten att vidta åtgärder för att underlätta för poliser att vittna i domstol. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Fortbildning och kompetensutveckling avseende it-brott

It-relaterade brott är till sin natur generellt sett komplexa och många gånger svårutredda. Inte minst beror detta på den snabba tekniska utvecklingen samt den alltmer omfattande digitaliseringen av samhället. För att kunna beivra dessa typer av brott behöver rättsväsendet ha rätt och tillräcklig kompetens samt upparbetade arbetsätt och metodstöd för utredning av it-relaterade brott.

Riksrevisionens granskning It-relaterad brottslighet – polis och åklagare kan bli effektivare (2015:21) visar att kompetensen för att utreda it-relaterad brottslighet generellt sett är låg inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Endast ett fåtal förundersökningsledare, utredare, it-utredare, it-forensiker och åklagare har gått utbildningar på it-området. Dessutom innehåller den nuvarande grundutbildningen för att bli polis som regel inte någon del som handlar om it-relaterad brottslighet. Det finns poliser som är självlärda inom it-utredningar och har goda kunskaper på området, men utan ett större inslag av formell utbildning kommer enskilda poliser inte att ha den kompetens som krävs för att göra ett bra utredningsarbete, samtidigt som möjligheterna till enhetliga arbetsmetoder försvåras. Riksrevisionens enkätundersökning visade att de utbildningar som faktiskt finns inom it-området för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten inte är tillräckliga, utan det efterfrågas både mer inslag av it-aspekter i grundutbildningen och fler vidareutbildningar inom områden som t.ex. internetinhämtning.

En annan viktig aspekt vid hanteringen av it-relaterade brott är vilket arbetssätt och vilka arbetsmetoder som används. I Riksrevisionens granskning pekas det på att det med ett förändrat arbetssätt finns större möjligheter att öka personuppleringen. I 92 procent

av de fall där förundersökningen personupplärdes så utreddes dessa vid en specialiserad enhet, att jämföra med att de specialiserade enheterna enbart stod för 30 procent av andelen nedlagda utredningar. Detta tyder på att specialiseringar i den utredande verksamheten kan förbättra förutsättningarna för att klara upp brott.

Ett mer enhetligt och effektivt sätt att arbeta kan också bidra till en bättre uppläring. Vad gäller exempelvis internetrelaterade barnpornografibrott har personuppläringen förbättrats kontinuerligt sedan 2006. Troliga bidragande faktorer till det är ändrade förutsättningar i lagstiftningen, att Polishögskolan började ge en specialiserad utbildning på området 2006 och att denna brottstyp särskilt prioriterades av polisledningen under 2014.

Att snabbt komma igång med de inledande utredningsåtgärderna är generellt sett mycket betydelsefullt oavsett vilken brottstyp det handlar om, men vid it-relaterad brottslighet kan det vara extra viktigt att påbörja insatserna snabbt för att säkerställa att digitala bevis inte hinner försvinna. En förutsättning för att utredningsarbetet inte ska fördröjas eller försvåras är att anmälningarna innehåller relevant och korrekt information. Riksrevisionens aktgranskning visade att ip-adresser som antecknats var felaktiga i ca 20 procent av de anmälningar som innehöll en ip-adress. Konsekvensen av detta blir att uppgiften inte går att använda.

Riksrevisionen lämnade även en rad rekommendationer som Vänsterpartiet i stort instämmer i; framför allt anser vi att det är viktigt att stärka kompetensen inom it-området. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som identifierar vilka nationella utvecklingsbehov som finns på it-området samt föreslå strategiska åtgärder för att utveckla och säkerställa kompetensförsörjningen inom verksamheten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna. Regeringen bör även ge Polismyndigheten i uppdrag att utveckla och förankra nationella arbetsätt och metodstöd för utredning av it-relaterade brott samt se över strukturen för brottsamordning och samverkan mellan polisregionerna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Fristående myndighet som utreder brottsmisstänkta poliser

Brottsanklagelser mot poliser bör inte utredas av poliserna själva. Den instans som har våldsmonopol måste ha ett grundmurat förtroende för att upprätthålla sin legitimitet. Blotta misstanken om att kåranda påverkar polisens utredningar av kollegor inom rättsväsendet räcker för att motivera en nyordning. Vänsterpartiet har därför under många år lyft frågan om att det bör inrättas en fristående myndighet som ska hantera den typ av anmälningar som i dag handläggs av Riksenheten för polismål. Reformen bör genomföras inte minst för alla dem inom rättsväsendet som varje dag genomför ett utomordentligt kompetent och engagerat arbete. Det är deras trovärdighet som skadas av att anmälningarna mot rättsväsendet inte handläggs oberoende. Regeringen bör därför utreda förutsättningarna för att inrätta en fristående myndighet som handlägger brottsanmälningar mot poliser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Polisutbildningen

Vänsterpartiet har länge drivit på för att polisutbildningen ska bli en högskoleutbildning med yrkesexamen. Forskning och samverkan med andra utbildningsområden i kombination med en stark koppling till den polisiära verksamheten krävs bl.a. för att utveckla mer effektiva metoder som är anpassade till dagens krav på polisen. Förra året överlämnade Polisutbildningsutredningen sitt betänkande Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning (SOU 2016:39), vari det bl.a. föreslogs att den nuvarande polisutbildningen ska omformas till en treårig högskoleutbildning. Vänsterpartiet anser att det är hög tid att regeringen presenterar en proposition utifrån Polisutbildningsutredningens betänkande. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att polisutbildningen blir en högskoleutbildning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Snecker (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Karin Rågsjö (V)

Rossana Dinamarca (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)